

*Хромушина Людмила Анатоліївна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту імені професора Л.І. Михайлової;
Сумський національний аграрний університет*

КЛЮЧОВІ ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В МЕНЕДЖМЕНТІ

Управління – це складний процес, який потребує від керівників не лише знань у сфері економіки та менеджменту, але й розуміння психологічних аспектів. Психологія впливає на прийняття рішень, формуючи стиль керівництва і якість ухвалених рішень, що впливає на ефективність управління в цілому.

Процес прийняття управлінських рішень є дуже складним порівняно з іншими психічними процесами людини. Кожна людина приймає рішення по-своєму, і навіть при вирішенні однієї й тієї ж проблеми не знайдеться двох людей, які б думали чи діяли однаково. Такі відмінності зумовлені численними особистісними факторами, що впливають на те, як людина приймає управлінські рішення [1, с. 28]. Психологія може по-різному впливати на прийняття управлінських рішень: може завадити, провокуючи необдумані або нелогічні рішення, водночас, може допомогти, якщо використовувати її для глибшого аналізу, розуміння команди та створення ефективних стратегій [2].

Ключовим психологічним аспектом прийняття рішень є розуміння впливу емоцій на управлінські процеси. Емоції можуть впливати на те, як людина мислить, сприймає та оцінює інформацію, а також на сам процес прийняття рішень. Аналіз емоцій допомагає керівникам усвідомити, як їх власні емоції можуть впливати на об'єктивність і раціональність рішень. Ще одним важливим аспектом є розуміння когнітивних процесів, які відбуваються в мозку людини. Процеси сприйняття, уваги, пам'яті та мислення впливають на обробку інформації та прийняття рішень.

Сучасне управління все більше враховує психологічні аспекти, шукаючи способи використати людські якості для покращення роботи організації. Одним із ключових факторів у процесі прийняття управлінських рішень є врахування психологічних та соціально-психологічних особливостей керівника, що сприяє підвищенню ефективності управління. Проблема професіоналізму та розвитку особистісних якостей керівника в управлінській діяльності має особливе значення. Непрофесійний підхід до управління та прийняття рішень може призводити до значних економічних втрат, створювати психологічний дискомфорт у колективі й викликати напруженість у міжособистісних та міжгрупових стосунках [3, с. 94].

Варто акцентувати увагу також на психологічній стійкості, яка є критичним чинником при прийнятті управлінських рішень, і визначає здатність керівників ефективно адаптуватися до стресових ситуацій, зберігаючи, водночас, високу продуктивність. Психологічна стійкість – це здатність людини ефективно

приспосовуватися до стресових ситуацій і швидко відновлюватися після них, яка має визначальну роль при прийнятті рішень під «тиском». Керівники, які володіють цією якістю, можуть зберігати спокій і фокус на справі, що дозволяє їм приймати обґрунтовані та раціональні рішення навіть у найскладніших умовах. Вони менше схильні до когнітивних упереджень і краще використовують свої знання та досвід. Психологічна стійкість також допомагає підтримувати мотивацію та емоційну рівновагу, що важливо для довготривалої ефективності. Розвиток цієї якості передбачає різні методи: тренінги з управління стресом, розвиток соціальної підтримки, позитивне мислення та використання адаптивних стратегій подолання проблем. Керівники з високим рівнем психологічної стійкості менше піддаються когнітивним упередженням, можуть зберігати мотивацію та емоційну рівновагу, що дозволяє їм приймати обґрунтовані та раціональні рішення навіть у складних та стресових ситуаціях [4, с. 6–7].

Очевидно, що людська поведінка не завжди є логічною, оскільки почуття та емоції часто вступають у «конкуренцію» з розумом і логікою. Тому прийняття управлінських рішень може варіюватися від спонтанних та несподіваних до ретельно продуманих і логічних. Процес ухвалення управлінських рішень поєднує в собі розрахунок, інтуїцію та емоції в конкретний момент часу [5, с. 80].

Отже, зв'язок між психологією та процесом прийняття рішень у менеджменті є дуже важливим, оскільки: 1) емоції впливають на рішення; 2) у керівників наявні когнітивні упередження; 3) психологія сприяє розумінню мотивації та допомагає зрозуміти, чи варто покладатися на інтуїцію; 4) психологія забезпечує соціальну взаємодію; 5) розуміння психологічних реакцій на зміни дозволяє керівникам краще адаптуватися самим і допомагати у цьому підлеглим.

Список використаних джерел

1. Прийняття управлінських рішень : навч. посібн. / За ред. Ю. Є. Петруні. 4-те вид., переробл. і доп. Дніпро. 2020. 276 с.
2. Вплив психології на прийняття рішень у управлінні – ключові аспекти та стратегії успіху. URL: <https://fact-news.com.ua/vpliv-psixologii-na-protses-prijnyattya-rishen-u-upravlinni-klyuchovi-aspekti-i-strategii-uspixu/> (дата звернення: 07.10.2024)
3. Любецька М. М. Психологічні аспекти характеристики керівника, що мають вплив на прийняття управлінських рішень. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 17–18. С. 91–95. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.17-18.91 URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7156&i=14> (дата звернення: 05.10.2024)
4. Мрака Н. М., Піцикевич В. В., Гнатишин Б. О., Кочін І. С., Михайлов Т. С., Ленько Н. В., Беззубий О. В. Психологічні фактори прийняття управлінських рішень в умовах стресу. *Академічні візії*. 2024. № 30. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1221> (дата звернення: 07.10.2024)

5. Шутяк І., Патик В., Бевзюк Ю., Семенчук Д. PSYCHOLOGICAL FEATURES OF PLANNING AND DECISION-MAKING. *Modern Engineering and Innovative Technologies*. 2024. № 3 (32–03). С. 79–84. URL: <https://doi.org/10.30890/2567-5273.2024-32-00-035> (дата звернення: 08.10.2024)

Череп Алла Василівна,
доктор економічних наук, професор,
завідувачка кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Заслужений діяч науки і техніки України,
Академік академії наук вищої освіти України;
Воронкова Валентина Григорівна,
доктор філософських наук, професор,
Академік академії наук вищої освіти України,
завідувачка кафедри управління та адміністрування,
Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю. М. Потебні;
Череп Олександр Григорович,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри управління персоналом і маркетингу,
Запорізький національний університет

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОЇ ЕКОНОМІКИ ЯК ЧИННИК СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ПРОБЛЕМИ ТА СТРАТЕГІЇ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Актуальність дослідження екологічної економіки має велике значення, так як в останні роки навантаження на навколишнє середовище зростає через економічну діяльність у розвинутих країнах, а також швидкий економічний розвиток у країнах, що розвиваються, і прогнозується, стає все більш загрозливим.

В сучасних умовах проблеми навколишнього середовища стали більш тісно пов'язані з ресурсами та енергією, стало необхідно реагувати на навколишнє середовище у контексті відносин із світовою економікою, включаючи коливання міжнародних цін на ресурси та енергію. З іншого боку, після економічної кризи, спричиненої шоком Lehman у 2008 році, відбулося зростання екологічних проблем. Сьогодні є великі очікування щодо розвитку та поширення технологій (зелені інновації) та інвестицій у сферу навколишнього середовища, які є рушійною силою сталого економічного розвитку. Сприяння сталому розвитку було поставлено як міжнародну мету на Саміті Землі в 1992 році, а в Японії Третій базовий екологічний план (2006) мав на меті створення сталого суспільства шляхом інтеграції навколишнього середовища, економіки та суспільства. Розглядаючи взаємозв'язок між навколишнім середовищем та економічним суспільством, що є основою для формування сталого суспільства, за останні роки ми зіткнулися з